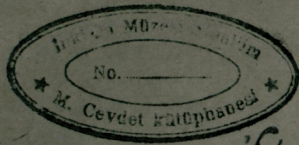

۱۲ ایلول ۱۹۱۸

صافی : ۶۱

اوجنچی جلد

تیکلی مخبرو عہ

قوى دولت يادقۇلىرى ئاندرە قوسى خىزىرى دە انكشافاتىش بولۇپتۇرىدى. يالگىز، اسكى بونانلىلار ھەندولر، سىياسەت اتحاد ايدىمەنكارى ھالەدە، اجئائى بر انخادك حصولى سايەستەدە خىزى برونەتە نائل اولدىلار. خىي بوايكى جەيتىدە، سىياسى انخادك حصولە كەلمەسى، ھى شەھرى آرتىچە بر حىرت مەركىزى يادقۇلىرى دولانى، قوسى خىزىك دىھافىقى برىسورنەدە انكشافە سىب اولدى.

بومقەدىمى يادقۇلىرى صوكر، خىزىكە مەنىتىك مەنا سىبىلەنە دائىر بعضى اجئائى قانۇنلارك وجودى سىزە بىلىز.

۱. بر جەيتىدە خىزىك انكشافى مەنىتىك دە انكشافى انتاج ايدىر. بوقايدە صايدىمەز قوملاردە بو نىجىچە كوتىرىوز. بولمىك سىبى شوبە اياض ايدە بىلەن: قوسى بر خىزىك انكشافى، قوسى تەشكىل ايدىر زەمەرلر آرانسەدە، زەمىرى خىزىكلر برلەشمە حصولە كاپىر. طىبىي زەمەرلر آرانسەدەكى بو برلەشمەلر اتانستەدە مەنى عصرلەردە تەملى ايدىلش اولور. خىزىكلر، قوسى خىزىكە برلەشكىكى، زەمىرى سىر وفىن مۇسسەلەردە قوملارغىن مەركىزەدە برلەشەك زىكىن برىنظمە ماھىتى آلىر. بوندىن باشقە، بر قوم، قوسى دولت ھالە كەنجە، باشقە قوملاردەدە برچوق اسىرلەر، تابلەر مالك اولور، قومشو قوملارە كرك صلحىرورانە تاملارەدە، كرك غاربايە تەسادىلەر دىھا چوق بولونە بىلەر. ايشە، بوتون بوھار، بىن المىل اولان سىرى وفىن مۇسسەلرەك اقتباس واستعارە سەئەدە ايدىن فرىستلەردە.

بوندىن باشقە، خىزىك انكشافى، دىنى اعتقادلارك يازىلەسى، دىنە ودولە عالىد مەبەنىك انتاشنى اقتضا ايتىدىكىندە، بر طرفدىن يازىنك قولنى، دىكر طرفدىن مەنىدىك، مەمارلق، دىمىرچىك، مەرافىزولق كى صەنتىكلر تەشكىلى انتاج ايدەر. يازىنك قوسى بر طرفدىن، دىنى دىھارلك واعتقادلارك، دىكر جەھەندەدە سىرى وفىن دستورلارك يازىلەسى تەمىن ايدىر. بو ھالار كوستىرىورەك، خىزىك تەكلىل ايتىكە مەنىتىك ترقى ايتىمى ضرورى برىنچىدە.

۲. اسكى جەيتىلەردە مەنىتىك فەلە بر انكشافە مظهر اولەسى، خىزىك اغلالە سب اولشەرد. ۳. مەنىتجە دون، فقط خىزىكە بوسك اولان بر قوم، مەنىتجە بوسك، فقط خىزىك بوزولە باشلاش اولان دولنارە غلبە جالار.

بوايكى قانۇندىن ايتىنچىسى برىنچىسك نىجە سىدەر. ايتىنچى قانۇنى تارىخى واقەلەر بىزە واضح برىسورنەدە كوستىرمەكدەر. مىصرىلر، مەنىلرلىك بوسك بر دورە سەندە، ھەنوز مەنىدىن مىرور بولونان ايرىلەرە بونانلىلەر مغلوب اولدىلار. بو مغلوبىتىك سىبى، مىصرەدە مەنى انكشافات تەبىرىلە قوسى خىزىك اغلالە باشلامەسى، ايرانلىلەر بونانلىلەر ايسە خىزىك ھەنوز بارقوفىنى بولونە سىدى. آتورلارك ايرانلىلەر مغلوب اولەسىدە عىنى سورلە اياض ايدىلە بىلەر.

بونانلىلاركەدە، مەنىتجە كال بولەقدىن صوكر،

عامللارەدە سىردىن اشتقاق ايتىلدەر. مثلاً مابەدا طىبىعە اخلاق، خوق، پەدىيات دىندىن اشتقاق ايتىدىكى ھالەدە، نجوم، سىمىيا، شامانلق سىردىن دوغمشەرد. بالاخرە، نجومدىن ھىت، سىمىيان (كىمىيا) علملىرى دوغدىنىكى، شامانلەندەدە «طىبات» مەنىتى وجودە كەلدى. اوحالەدە، مادى علملر سىردىن، مەنىتى علملارە دىندىن اشتقاق ايتىلدەر دىيە بىلىز. ايلك جەيتىلەردە دىنلە سىر مەظھارەدە، برى برىنە بىكزىردى. چونكە، ايتىكىسەدە بر طرافقە مقدس واستارلر انكىز قونلارك يازدىلە ايشى كورمەكە چالەشەردى. فقط، بو بىكزەش، اوزمانلىكى على الموم دىھىتىك «مىنىتىك = سىرى» اولەستەن مەنولدى. بىدورەدە ھاۋىلەر آرانسەدە يالگىز سىرى رايپلەر كورولور، طىبىي مەنىلرەك ھاۋىلەنى اصلا سىز بىلوردى. ايلك جەيتىلەردە دىنلە سىر آرانسەدەكى بو ظھارى بىكزەش بر طرفە بر ايرىسەق، بوايكى منظومەك غايت قەلى بر تەسادە برى بىزدىن ايرىلش اولەنى كوروز. مثلاً، دىنى آيتىلر صاغ اللە اجرا ايدىلەرسە، سىرى آيتىلر بىھەمال صول اللە بىلەر. دىنى آينانستەدە شو جەتە بو جە ايدىلەرسە، سىرى آينانستەدە مطلقەسى جەتە دونولور. دىنى آينانستەدە كوتوزلرى ادا اولونورسە سىرى آيتىلر كىچەلرى اجرا ايدىلر. برىنچىلر شو موقەدە بىلەر سە، ايتىكىلر بىھەمال اولك خىدى اولان بر مەلەدە ايفا اولور. دىنى قونلر ار كاكەردە مەنلى عدالونىورسە، سىرى قونلر بىھەمال قادىلەرە عالىد تاقى اولونور. دىنىك تەقدىس ايتىدىكى شىلرى سىر تەلوىش چالەشەر. ھاۋىلى آيتىلرە سىرى عمىلەر، بر مەصوصەدە برى بىرىك خىدى اولان بر شەكلەدە اجرا ايدىلر. ايلك جەيتىلەردە مەشىرى تەئەدى حصولە كىتىن بالخاصە دىنى مۇسسەدەلر. مەشىرى تەئەدىك حصولە خادام اولان دىكر مۇسسەلەردە دىنى منظومە بىكز. سىرى مۇسسەلەرە كەنجە، بو نىلر مەشىرى بر تەئەدى حصولە كىتىر. فرىدىچىكە ساقلىق اولدىلرلى ايتون، بالەكس بو تەئەدى بوزمە سىب اولورلر. بوندىن دولانلەردە، جەيت سىرە داغما فنا برىنقىلر باقىش، اوكا آتقى دىنى زمانلارك، مەكانلارك و طىزىلرەك خار جەندە يادىلىق شىر طىلە سەئەدە بىلەشەرد. مەماقە، دىن زەھدى برماھىت ائىچە، سىرى بوس بوتون فنا كورەدەك مەنوع فەللىر صىراسەدە ادخال ايتىلدەر.

بواياضلار كوستىرىورەك ايلك جەيتىلەردە، خىزىك دىھا قونلى، مەنىتىك نەسبە چوق ضەفەرد. جەيت، عىشەرت ھاۋىلەند، مەنىتىك شەكلە، مەنىتىك شەكلەندىن قوسى دولت ائىچەدە كەنجە، خىزىدە، باطلىم، زىكىنلەشكە، دىنلەشكە، بوسكەكە باشلار. بر قوملر بوتون شەھەرلى عىنى دىنىك وعىنى دولت ولاجى آلتەندە برلەشەكە عومى بر تەئەدى ناغى اولونچە، خىزىدە قەبىلىكەن قونولەرق، تەملىە قوسى برماھىت آلىر. تارىخ بىزە بو مەصوصەدە برچوق مەثالر كوستىرىور. مىصرىلر، كەلدانى وآتورلر، ايرانىلر، چىنلرلر، روماللىر بر ولايت ھەمەك آدامسى آلتەندە تەمىز كەلەدەك برر

يافىقن خىزىلەندە، كون دوغروسك صاۋور دىنى كول خىزىلەرى آراسىدە كىزىمە، چادىر اوكا كەندە سوروتون ويا بىيىق دىۋارلر اچىندىن اوزاتىلەش اويدورمە بوزولدىن باقراچ دولەردان كىرلى، آچ چوقولەر ايتىم آرتىكەك اچىدە، بو مەنىتىك قوسوت دىۋارىنىك سىبىچا كوللەندە آقارلم يانەرق، باشقە قىزغىن كوشن قايتا يەرق، اطراكان ياتىق قوقولرى وپاچاۋورا توتسولرى اچىندە بر غرىب دىنىك غرىب بر فەداىسى كى سىس سىز، ووقور دولاشىدە، بەئەدە ايتىم سىز برلرى بر اقبوب كورولشولى سواقاقرە قارىنىدە، لانارىلارلى صوصايان، اھالىسى ايتىكە وپوسك سەلە قونوشقە، بىھاميان مېخالە و آتقى دىكانلى غلبەك ھەلەلەرە كىرەك طاولا شافىردىسى، بىلارە طاقىردىسى اچىندە سىر سەملاشش، باقى قونولردىن بونلش بر ھالەدە، بوقايتاشان، غورولەيان خەلقن، جانلى و ايشەكە سواقلاردىن حىيان دىھافىقن دوىدەرق ايتەكلى ايتەكلى كىزىمە، يواش يواش كەندىمى بولمە.

سواقاقرىلرى ايشە بولە، راست كە، ياتىق بىر بولمىكى دونه دولاشە انتابولنى نەقدە سوزدىكى سىبىتون اكرىدەم بو سوزدىكى مەلىكىت اچىندە ياشادىچە ياتىق كوكلك ھەكون بر آز دىھا شفا بولەجى، اولك چىركىلەن كەندەدە كوزللكلر كەندەدە ھەلەلەك مەلەلەك ائىككىن تەلىسى انتابول اولەلەجى نە مەكل آكادەم....

رەبى ھالە

اجتەماىيات

خىزىكە مەنىتىك مەناسىلرلى

خىزىك، جەيتىلەردە دىنى انكشافەند، مەنىتجە مەنوع خىزىك اغلالەندىن حصولە كاپىر. ايلك جەيتىلر، برى برلە اغلالەندىن كىچىك بىلەردى. ھەجەيت دىنى، كەندىنە مەصوص برامىتاز صايار، دىنىك اعتقادلرى و آيتىلرلى كەلەر، باشقەلرى بونىنە كىرەكەن دىن ايدىلەردى. بو دورەدە، خىزى دىندىن عبارەتلى، بىئەلىيە، جەيتىلرە خىزىلرى آراسىدە مەبادە و اغلالە غايت كودجى.

ايلك جەيتىلەردە مەنىتجە جىزومە اولەلرلى يالگىز (سىرى) كوروز.

چونكە، سىرە دىنىكى، بر جەيتىنە مەنەصەردە كەلدى. بر سىرە يازە، كەندى جەيتىندىن اولمايان فردلەردە مەراجەت ايدەك سىر يادىر بىلەردى. بىدورەدە، ھەدىن، دىنى اولەلەنى ھالەدە، سىر بىن المەللى. بوندىن باشقە، مى اساساً ھىي و مەنفع اولەلەنى ھالەدە، سىر انتاقى و خود كەمانە بر مەقصەلە اجرا ايدىلەردى. بوندىن دولانلەردەك خىزى تەشكىل ايدىن بوتون مەكوروى عصرلر دىندىن، مەنىتىك وجودە كىتىرەن بوتون فى

رومالیر مغلوب و شکوم اولدنی کوریوز. دینک که یونان حریفه مدینتک ترقیسه اخلالیه یوز طوغش، بناء علیه، هنوز کنج واکر اولان روما حرثه مغلوب اولمشدی.

شرق رومالیرله اساسانی ایرانلیک مسلمان عربلره مغلوبی ده عینی وجهله ایضاح ایدیله بیلر. شهسز اسلامینک ظهوری زمانده کرک ایرانلیرده، کرک رومالیرده یوکسک بر مدینت موجوددی. فقط، یومدینک آلتده، حرث نامه یالکز برطاق چورونک انقاض قالمشدی.

هنوز مدینتدن محروم بولونان عربلرده ایسه، اسلام دینک بر حمله ادنکشاف ایتدیردیک غایت فیضی بر حرث واردی. ایسته، یوفیضی حرث، او ایک حرثسز مدینت برضر بهده تارمار ایتدی.

چوق کیمه دن مسلمان عربلرده مدنی برانکشاف باشلادی. عباسیه دولتی زمانده بر مدینت کال سهینه سجدی. فقط، کوریوز که، عینی زمانده حرث ده اخلاله باشلادی. بونک نتیجه سی اولدق اسلام دولتی کورولسی، حرث اعتباریه هنوز قوتلی اولان تورک عنصرینه کجی.

تاریخنن آلدیقه بو مثاللر، مدنی تریتیک اسکی قوماری ضعیف لاندی، حال بو که حرثی تمانیک بالکس اولره یو یو یو غلبه قدری ویا شاق قایل یو بردیک کورسیر، مدنی تریتیک بو تأثیرنی ناصل ایضاح ایتدی؟ یوقارده کوردک مدنی مؤسسه لر، بر جیتک فردری آراسته تانده حصوله کتیرمدیک کی، حتی بو تانندی یوزمه ده سبب اولور. چونکه، اساساً سحر دن دوغان مدنی مؤسسه لر، مادی و انتقای بر مامنی حائر اولدیندن فردری خود کالغه، منفعت پرستلکه سوق ایدر. بو دو یو فرسه تانده دیو یورلیک غایبه ضدیدر. حرثی مؤسسه لره کالیه، یونلر عمومیتله مفکوروی و بی منفعت اولوب اجنای تساندک رابطه لریدر. بناء علیه، قوتلی بر حرث، جمیعته اجنای بر انضباط، قوی بر وحدت، سیاسی و عسکری بر سطوت حصوله کتیرر.

مدینت، فردجیک تشویق و تقویه ایدرک تانده و انضباط قوتلری آزالاندی نسبتده، حرث ده فردلر حسیله، بی منفعتک، ندا کارلقی ایتدیر. ایسته، بو ایضاح لر، حرثی بر قومک اخلاق و سیاست اعتباریه مدنی بر قومه یچون قانق اولدنی کورسیرک کایدر.

شیدی دمه دینک فضل برانکشافه مظهر اوله سنک سببی اراق لازم کایر. مدینتک مرضی بر شکله مفرطه انکشاف، جیتیرک شدید بر اخلاله دوچار اوله سنک نتیجه سیدر، بر قوم، حرثک و بردیک قدرت و سطوت استناد، جهانگیرانه فتوحاته باشلاجه، تأیید آلتله آلدنی مختلف قوملر دن اجنای بر خلیفه حصوله کایر. ایمپراطورلق، ایسته، یوله بر خلیفه حاکم اولان دولترک اسیدر. مثال اولدق روما ایمپراطورلقی آلم. رومالیر، مدینه دورنده،

غایت قوتلی بر حرثه مالک کوچوک بر قومدیلر. حرثلرینک قوتی سایه سنده، یواش یواش اورویا، آسیا و آفریقاده کی حسابسز قوملری تابعلری آلتده آلدیلر. بو صورته، سیاسی برادره کادی آلتده مدھش بر قوملر خلیطه سی ووده کادری. روما، فتح ایتدیک قوملرک الاهلری ده، معنوی بر خزینه کی اغشام ایدره ک، (سومنا = پانتئون) یته ادخال ایدیروردی. طبیی، بو صورته، قوملر آراسته دن اخلالندن متوله اخلال مانه لری ده قالیوردی. ارقی بوتون بر قوملرک مؤسسه لری بر یوله مباده ایتدیرنه هیچ بر مانع قلمادی. دولت، بر ایمپراطورلی شکیلی آلدنی زمان، طبیی اسکی روما حرثی یوزولغه باشلادی. اسکی الاهلر کی اسکی مفکورده لر و مؤسسه لرده اورنده دن قالمغه، برلرینه بو اجنای خلیطه یه مشترکاً قابل تطبیق اولان الاهلر، مفکورده لر، و مؤسسه لر وجوده کتیکه یوز طوئدی. لسانلری، وجدانلری بری برینه میان اولان بو مختلف قوملرک مشترکاً قبول ایدیه کی مفکورده لر طبیی غایت مجرد اوله جق، مشترک مؤسسه لر سه غایبه سطحی قالمه جقدی. ایسته یونن دولاییدر که دینی و اخلاق رابطه لر دن محروم اولان او دورک مفکورده سی (بشریت) مضمونندن، اجنای رابطه لری ایسه رسمی قانونلر دن ورسی تشکیل لاندن عبارت اولدی. بو افاده لر، ایمپراطورلی جیتلر دن ناصل خلیطه لر حصوله کتیردیک و اجنای اخلالطو رک، نه صورته مدینتک انکشافه و حرثک اخلالنه سبب اولدنی کورسیرور.

روما ایمپراطورلغده کوردیکم حاکک ضعیف بر مثالی عباسیه ایمپراطورلغده ده کوریوز. عباسیه سلطنتده ده مختلف قوملر دن اجنای بر خلیفه حصوله کتشدی. شو قدر واکر بو خلیفه ک یو یو بر قومی دینی بر رابطه ایلر برلششاردی. یعنی آراژنده دینی بر تانده موجوددی. حال بو که روما سلطنتده، بر امت دینی موجود اولمادی ایچون، رومانلک تابعی بر امت ماهیتده دکادی. عباسیه خلافتنه تابعی عموم مسلمانلر سه دینی بر تانده مالک بر امت حاکمه ایدی. معمایه، عباسی تبعه سی آراسته اسلام امتدن باشقه غیر مسلملر دن تشکیل آریجه بر اهل ذمت طبقه سی ده واردی. یونن باشقه، مسلمان قوملرکده لسانلری، عرفلری، عتقده لری باشقه باشقه ایدی. بو حاکک نتیجه سی اولدیه، اسکی رومالیر درجه سنده اولمغه باربر، یته قوملر آراسته اخلالی مناسبتلر ووده کتیرور یونن مرقی بر مدینت حرثی دوغیوردی. یونانچدن، هندچدن، فارسیدن ترجمه ایدیان اجنای کتابلرده بو مدینت قیبتلی عرفان خزینه لری اهدا ایدیروردی.

اسلام علملری دبایته یالکز حرث ماهیتده یعنی شخص وجالی ایکن، بالا خره یونان فلسفه سی تقلید مجرد و ذهنی علملرده تشکله باشلادی. مثلاً، دبایته اهل حدیث تقفه قبول ایتیروردی.

مقدمین، متشابه آلتک تأویانی موافق کورمیدور، کلام علمینک تشکله راضی اولیوردی. چونکه، هنوز قوملرک آراسته اخلال باشلامادی ایچون، دینک حرثی بر مرقعت حاکمه قلمی کایدی، فقط، بو اخلال باشلادنن منطقی، برایشات، مابده الطبیعه کی مجرد علملره الفت حصوله کتدکن صوکر، عنعنندن زیاده عقله قیمت و برلکه باشلادی. بو جریان، تأثیرنی حتی دین ساحه سنده ده کورسردی. ایسته، منطقلک دینه تطبیقه مجرد و ذهنی ماهیتده برطاق یک علملرک وجوده کله سی بو تأثیرک نتیجه سیدر. ایلکه جیتلرده، دینله سحر بری برندن غایبه آیری ایکن، ایمپراطورلق دورنده، حرثه مدینتک قاریشه سی، حتی دینک بیله دینک منطقه تابع طوئله سی، حرثک اخلاله یو یو بر سیدر.

حاصل، ایمپریالیست دولترک اداره سنده قوملرک اخلالطه مدینتک فضل انکشاف اجمعی، حرثک اخلاله سبب اولدنی کوریوز. بو حاکک عصری ملززه کوروله سی، حرثه مدینتک آیری آیری شیلر اولدینک یکدن آکلاشیله سی و وظیفه لری آیریلان یو یو عرفانک بری برله تألیف ایدیله بیله سیدر. عصری مدینت و بیعت علملر سوروشنده انکشاف باشلاجه، مثبت علملرک بین الملل اولدنی، حال بو که بر منک فردری آراسته تانده حصوله کتیردن حرثی مؤسسه لری غایبه یو یو یونن آکلاشیله ده باشلادی. اجنای ایشیلر یولونک غایبه، جیتلر دمو. قرانلاشغه باشلاجه، ایمپراطورلقلر اخلاله یوز طوئدی. عصری دولت، ملته و خلقه قیمت و بردیک ایچون، خفک وجدانده حالا باشامقه ده اولان حرثی مؤسسه لر یکدن قیمت یولنه باشلادی، یعنی، ملی حرثلر، اسکی زمان دینله کی، ملک اعماقده کومو بر حالده ایکن، کشف اولونه ق میدانه یچقاریلدیلر. فقط بعض جیتلر ده، ملی حرث، خلقی آراسته مندس اولدنی ایچون، یولر، حرثلری یکدن احیاه موفق اوله مادیلر. بناء علیه، یوله ایک دستورده یچقاریلدیلر.

ایمپریالیست بر ذوتک اداره سنده، مدنی کزیدله طرفندن ملی لسانتی و ملی حرثی غایت ایش اولان بر جیت، خلق کتله سی آراسته بر حرثی محافظه ایشسه، حرثی اعاده ایدرک بعث بعدالموته مظهر اوله بیلر.

• بر جیت، لسانتی و حرثی خلقی آراسته ده غایت ایشسه، حرثی اعاده ایتدکن و بعث بعدالموته مظهر اولدکن ابدیاً محروم قایلر. مثلاً، عباسی توکرلرینک مدنی زهرمی صنی بر لسان و یابانی بر رزنله برابر برطاق اجنای دوفر قبول ایتدیک حالده، خلق زهرمی ملی لسانتی، ملی وزنی، ملی ذوقنی محافظه ایتشدی. بناء علیه توکرلر، کوچوک بر مهله، ملی بر حرثه مالک اولدق اجنای تانده و انضباطلری تقویه ایدیلر. بو خصوصی براز توضیح ایدم: مختلط لسانده و عروس وزنده یازیلش نثرله شعرلر یالکز

الزکریاء باغچند

- ۶ -

عزت، دیدم که، بعضی روحلر ایچین هم سرای،
هم باغچه، هم ده معبد، اوت، عزت سرائ، باغچه
و معبدور. لکن، اوسرائی بز دوشمه لیز؛ او باغچه به
بز دیکمه لیز و اومعبدک عجرانی بز اوعلاییز؛ بونک
ایچینه جوق غنی، جوق صبور، جوق ماہرا و مالی بز.
بوقه، جیلاقی بر سر اید او طورق، کولکمه
و عیش بر باغچه دولاشق و عرابیز بر معبد
دعایق، اراده بز بکین قیوم و معوم دوقلرد.
بو یوزدن دکلیدر که، جوق کیمسه لر، بالکز، برچولره
قلش کی اورکدیلر و بر و احه کی شهر لره اوشدیلر؟
ناه لورسه اوسون، چول و احه، بن عزله
قالاجم. اونی کورولز و امکانیز شیرلره اسکان
ایتم. هر کوشه سنده الهی آتشدن فیو یلیملر سیریم
و سکوتی مالول بر آنکله بسته لدم. اوند هج بر
آک دوقونه یچی کوزه لکری اوقشوریم و هیچ
بر کولک آرمه یچی سو کولری دو یوریم. ایچینه دن
سرخوشم، کورمه دن عاشقم. وارسون، آرقمه
بر اقدیم عالد، خلیجان کولک اوسته قورمال،
صاریش و سیاه باشری دهر یلین؛ اختلافی
قولرده اولغون و یوموشاق، عاصی و مطیع و جودلر
قیوراسین؛ یاقولر، زمرلر، انجیلر و آلماسلرله
آغیرلاشمش بیاض و اصیل آلر آواره و آتشی
باشلر اوستنده دولاشین؛ وارسون، تیرتک قانادی
بورولر، اوره ک باقیلی کچ قیزلرک تازمه اودریش
سین و غنی آتلی قولاسون. وارسون، صبا
قارش، جودلر کتارنده لمل رنگلی بارداق، رنگ
رنگ چیچکلر و قوفو ییشلرله دولو صوفلر فقهه
و شرقی سسارلره دهر یلین. آجیلر دیتلر بولسون،
کبری لر تحقرده قورولسون، بکابر آچ کولک سنده
برسویک سنی دیکمک کافیدر.

ظن ایغه که، کین وحسلر هر دمکرم ! ظن
ایغه که، عزلمده غرور و استغفار وار؛ خایر، غنیز
دوست، اعتکاف سودا بر عبادتد؛ زاهد تقوا
یله حظ و نشاطی قائم و اناسلردن، اناسلرله دها
جوق سومک ایچین قاجدم. بوراده هر ساعت قلم
طاشدیور، هر ساعت کوزلرم یاشاریور و هر ساعت
سانک عمرم آتیرور؛ اوتلرک، طوبراقلرک وصولرله
حیوانلرک حاجی، سانک بک آتیرور، بنده کاله اریورور،
نمقایدیه جوشلی شعرنی بولور. «ای رب! کز لیمه
ایشه بوجوشلی شعور سنسک !» ایچمن دنا بولمه
سئله یوروم بولمه دنا ایدیورم؛ و اونی، دیز چوکه دن،
آلایلی قالدیرمادن، اورجیز و توبه یز آریوروم
سکونک آناختارنی بولانلر ایچین هر باغیش برکفر
و هر قییله اییش بر کناه دگی؟ انسانده مراقبه
خاصه سندن دها بونک و دها درین نهوار؟

کریده لر آراسنده مشترک فکرلر حصوله کتیره یاشدیر؛
خلقه بوزلردن هیچ برنی آلاماشدیر. دیکلکه
بو نوع اثرلر ملنک بوتون فردلری آراسنده اجتماعی
برساند حصوله کتیرمک. اقتدارندن عرومدر.
حال بونک خلق لسانده خلق و زننده یازیلش برطاق
نقلر و شعرلر واردرکه خلقه وجد و یوریدی نسبتده
کریده لره ده و بریمکده در. دیکلکه بو اثرلر ملنک
بوتون فردلری آراسنده عمومی برساند حصوله کتیره شلر،
ملنک بوتون فردلری بری برینه و عینی زمانده ملنک
اجتماعی وجدانه باغلاشدیر.

کین مقاله مدهده کوسرتدیکم وجهله، اسکی
دیوان ادبیاتله دیوان موسیقیم، اسکی جمیت
جیاتر اوزنده سطحی بر زار حالنده قالشیدی.
تورک حرفی بونجه زارک آلتنده ادبیاتی، موسیقیمی،
اخلاقیه برابر جانی بر سورنده نکال ایدیوردی.
بوندن دولاییدرکه اوچ عصر دنبری دوتورک اعطاطه
دوچار اولمسه رنما، خلق بنه سلاطین عافطه
ایدیور، وطن تپلکه به دوشدیک آتله ده قوتی
سجیه سی کوسرتیوردی.

تورکاردن اول آلمانلر، چکار کی ملتدره ملی
حرثلری اویاندیرمه موق اولدیلر. سوک زمانده
اوقرائیلرکده بو خصوصده خالشمش اولدیلر
آکلاشیدی.

فقط، بر طاق منظر واردرکه اسکی لاسلارنی،
وزنلری، موسیقیلری احیا اقتدارندن عرومدر.
مثلا، فرانسزلر اسکی (غولوا) لسانی اعاده
ایده مزلر.

مصرک برلی اهلالیسی اسکی مصر لسانی
احیا ایده مزلر. کلدانیلر، آتوریلر عربجه
خلق لسانی اولدق قبول ایدیکاری ایچون، اسکی
لسانلر نه دونه مزلر. ایرانلرلره ده، غرض و زنی
کویولره وارنجه بدر انشار انش، اسکی وزنلرینک
اورته ایزی قالمش اولدنی ایچون، غرض
وزنلرک ایدیلیسی ممکن دکلدر. معمایه،
بو قاعده مخالف اولدق، بر مدندن بری سونیت
یودیلر، عربجه یکیدن احیایه تشب ایتدیلر.
فقط، بن قاعده، کتاب لسانی اولدق
بلکه احیا ایدیلر، فقط یکدن خلق لسانی
حالی آلمسی امکان خارجه در.

ضبا کرب آلب
دارالفنون مدرسلرندن

برکجه، — وقت کچدی. — فرا کافله دلمش،
تپلردن کوزه باقارکن، دوشوندم که، وجده ارم
بر روح ایچین نایقانی، نه اوزاقق، نه کولک، نه
قولایق، نه ام، نه سوش و اوردر. بن کندیه ییلرلردن
اوزاقکن، ییلرلر بکا بدن یاقندیه؛ بر سوروارق
ایچون اوکا بیک بیل کفایت ایتدی و کولکده عشق
دویدیم زمان کوزلرم یاشلی ایدی. بر لحظه ایچنده
بوتون مسافه لری دولاشدم؛ برده کی قان و کوز
یاشلری دریلردن کچدم. بیکملرک سنی ایچندم.
عاشقارله آایتدم. آجیلرله برابر اکلدم. جیلاقلره
دریدن و بردم. سوکره وحشی وایی بر حیزله
ییلرلردن ییلرلر آتلادم. آردم. سوردم. باغردم.
عزیز دوست، لکن، وار دیم منطقه ده هرشی
سکوتدی، هرشی رکوددی. اراده سسم داغیلدی.
و برده قیلد آغادی؛ صادم کورالیم برق برعصده
مست اولدق آویور.

دوغواق و کوزه لکک منی بورا کد و ساکت
منطقه دکلره نرسیدر؛ اوزده اولک، سوزده
آمالک آریانلر اوایه کینسون. نه کورولتین
ذهوقس، نه رخوش دیونیزوس، نه قورق و غمولوج،
نعبوس و منتقم بیوا بزه یار دکلدرلر. کولم بکا
رهبر، بن کولکه رهبر. و خلیک قوردرنی برجهانده
اله لره یاغنه کبریورم؛ اله لره دیزدیزه عک
بیورم.

قره عیان اوغلی
یعقوب قدری

عقباته کسین

اوجاق آغاری

قره حسن اوغلو حسین آغا

— یی کله —
سلطان محمد رابع دورنده، دولنک الک کیزی
ایشلری ییکچری قیاقی، اختیار، «علت باسوره
واورام و بوتره مبتلا، تحیف و ضعیف» بر آدم
کوردری. بوعلیل اختیار، عصیانلرده وزرا
آرمسنده بولولور، سرایده الک بحرم مجلسلری
اداره ایدردی. دورک رجالی اوندن کیم ایدیکاری
زمان «دولت سورمش، روز کارک تمیز و انقلاب
کورمش، کار آرموده کرک باران دید» کی
وصفلر قولانلرلر، اونی «حاجی بکناشک پوشت
شینی»، «اوجاق اژدری پهلوان زمان» عد ایدرلری.
عقباتی دولتی فکری و تدبیرله بواقم اداره ایدردی،
عصیانلری بو آدم یاسدیر، و زوراک عزل و نصیته
بو آدم قاریشیردی، حتی کوربلی ییلله اوقاق بر
اشارتیه ده برمک ایستمش، تام موق اواجی مرده
اجل نیشمش، خصمن اول اونی هلاک ایلیمدی.
بوعلیل اختیاره قره حسن اوغلو حسین آغادرلردی.